

Sygn. akt II CSK 124/15

POSTANOWIENIE

Dnia 21 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie z powództwa R. P.

przeciwko J. K.

o ochronę dóbr osobistych,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 października 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z dnia 21 maja 2014 r., sygn. akt I ACa 265/14,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. oddala wniosek o przyznanie radcy prawnej N.U. kosztów
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Pełnomocniczka powoda R. P. w skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 maja 2014 r. wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania oparła na przesłance wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Sąd Najwyższy w ramach bezpośredniej kontroli kasacyjnej bada jedynie nieważność postępowania przed sądem drugiej instancji. Badanie nieważności postępowania pierwszoinstancyjnego co do zasady wymyka się spod kognicji Sądu Najwyższego i może nastąpić wyjątkowo, w sposób pośredni, gdy skarżący w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzuca sądowi odwoławczemu naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 81; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2005 r., III CK 323/04, nie publ.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nieważność postępowania zachodzi, gdy z powodu uchybienia przez sąd przepisom postępowania, strona wbrew swej woli została faktycznie pozbawiona możliwości obrony swoich praw w istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji i to bez względu na to,

czy takie działanie strony mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2005 r., IV CSK 84/10, nie publ., z dnia 10 maja 2000 r. III CKN 416/98, OSNC 2002 nr 12, poz. 20, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014 r. I PK 291/13, nie publ.). Pozbawienie możliwości obrony należy oceniać przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy, bowiem „pojęcie niemożności obrony” może obejmować różne stany faktyczne, jednakże w grę wchodzi tylko wypadek, gdy strona rzeczywiście była pozbawiona możliwości obrony i nie działała w postępowaniu, a nie gdy mimo naruszenia przepisów procesowych podjęła czynności w postępowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r. II CSK 593/07). Z przedstawionych poglądów wynika, że wstępnym warunkiem nieważności postępowania są uchybienia formalne sądu, w wyniku których strona pozbawiona zostaje możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłoszenia twierdzeń faktycznych, wniosków dowodowych oraz zarzutów.

Szczegółowa analiza akt sprawy oraz twierdzeń zawartych w skardze kasacyjnej nie pozwalają na stwierdzenie, że w sprawie doszło do nieważności postępowania w powyższym rozumieniu. W ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy nie dokonuje merytorycznej oceny zasadności podstaw na jakich oparto skargę kasacyjną. Badając zawarte we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania twierdzenie, że w sprawie doszło do nieważności postępowania z powodu pozbawienia powoda możliwości obrony jego praw, należało wskazać, że w postępowaniu przed Sądem Okręgowym powód był reprezentowany, także na rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, przez pełnomocnika z urzędu.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Wniosek o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu kasacyjnym przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu podlegał oddaleniu. We wniosku nie zawarto bowiem oświadczenia, iż opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części. Zgodnie z § 16 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września w sprawie opłat za czynności radców prawnych

oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 490), oświadczenie to stanowi element konstrukcyjny wniosku i powinno być wyraźnie sformułowane (por. postanowienie SN z dnia 23 lutego 2012 r., V CZ 133/11, nie publ.). Brak takiego oświadczenia wywołuje skutki materialnoprawne polegające na utracie prawa do wynagrodzenia (postanowienie SN z dnia 9 września 2011 r., III SPP 27/11, nie publ.).